

УДК 159.923.31 «712»

ПЕРЕТЯТЬКО Лариса Георгіївна

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

ТЕСЛЕНКО Марина Миколаївна

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІЗНОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглядається специфіка психічного здоров'я студентів педагогічного та технічного спрямування. Здійснено визначення критеріїв психічного здоров'я особистості, описані найбільш типові ознаки психічного нездоров'я. Проводиться розмежування категорій психічного здоров'я та патології. В емпіричному дослідженні було про діагностовано психічне здоров'я студентів педагогічного та технічного спрямування; виявлено особливості за якими психічне здоров'я відрізняється у студентів різної фахової спрямованості.

Ключові слова: *психічне здоров'я, студентська молодь, навчально-виховна діяльність, особистість.*

Постановка проблеми. Проблема психічного здоров'я останнім часом набуває особливої актуальності у зв'язку з дослідженнями особистісних дисгармоній, дискусією щодо норм та відхилень психічного здоров'я, поширення різних психотерапевтичних та психолого-педагогічних практик. У сучасній педагогічній та віковій психології проблема вивчення психічного та психологічного здоров'я студентської молоді є досить актуальною. Зокрема, це стосується соціально-психологічної адаптації студентів у закладах вищої освіти, екзаменаційної сесії, необхідності особистісного самовизначення в майбутньому професійному середовищі, тощо. Емоційні стани, що переживаються під час цього, та їхні наслідки складають серйозну загрозу психологічному здоров'ю молоді

©Л. Г. Перетяцько, М. М. Тесленко, 2018
orcid.org/0000-0002-9033-5300
orcid.org/0000-0003-4676-7736
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1342343>

людини. Разом із тим в умовах ЗВО, психологічне здоров'я є дуже важливим фактором, який визначає успішність студентів у навчальній діяльності, що сприяє їхньому саморозвитку та безконфліктному спілкуванню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема психічного здоров'я особистості не є у психології новою. Різні аспекти психічного здоров'я, розглядали, зокрема, О. В. Алексєєв (настрій і здоров'я); М. Й. Боришевський (психологія самоактивності та суб'єктного розвитку особистості як саморегульованої соціально-психологічної системи); І. В. Дубровіна (психологічне здоров'я учасників освітнього процесу); Л. Д. Дьоміна, І. О. Ральникова (психічне здоров'я та захисні механізми особистості); Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич, О. В. Наскова, І. В. Толкунова (психологія здоров'я людини); С. Д. Максименко (генетична психологія); Г. С. Нікіфоров (психологія здоров'я); В. М. Панкратов (саморегуляція психічного здоров'я); Д. Д. Федотов (збереження психічного здоров'я); О. В. Хухлаєва (особливості психічного здоров'я студентів); О. Я. Чебикін (проблема емоційної стійкості) та інші. Відповідно до поширених поглядів психічне здоров'я розглядається як здатність особистості до самореалізації, самоактуалізації, адекватного самоприйняття себе та світу.

Проблема розуміння психологічного та психічного здоров'я постає у працях таких українських та російських учених, як Б. С. Братусь, Л. Ф. Бурлачук, І. В. Дубровіна, О. В. Завгородня, В. А. Лищук, Л. В. Лушин. Переважають наукові погляди, згідно яких психологічне здоров'я розуміється як здатність особистості до самореалізації, самоактуалізації, адекватного самоприйняття себе та світу. Важливою складовою психологічного здоров'я особистості є наявність сенсу життя (І. В. Дубровіна, А. Маслоу, В. Франкл); приділяється увага аспекту міжособистісних стосунків як важливому критерію психічного та психологічного здоров'я (А. Адлер, Б. С. Братусь, Е. Фромм).

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення критеріїв психічного здоров'я – складна комплексна проблема філософії, соціології, психології та медицини. Низка дослідників намагається реалізувати ідею комплексного підходу до оцінки психічного і соціального здоров'я (Фролова, 2010).

В. Б. Шапарь до основних критеріїв психічного здоров'я відносить відповідність суб'єктивних образів відображуваним об'єктам дійсності та характеру реакцій – зовнішнім подразникам, значенню життєвих подій; адекватний віковий рівень зрілості особистісної емоційно-вольової та пізнавальної сфер; адаптивність у мікросоціальних відносинах; здатність особистості до самостійного керування поведінкою, розумного планування життєвих цілей і підтримки активності в їхньому досягненні (Галецька, 2009).

На основі аналізу джерел можна виділити критерії психічного здоров'я, розподіливши їх на певні групи. Серед психічних процесів найбільш часто виділяють: адекватність психічного відображення; адекватність сприйняття самого себе; здатність концентрувати увагу на предметі; збереження інформації у пам'яті; здатність до логічного опрацювання інформації; критичність мислення; креативність; управління мисленнєвим потоком. У сфері психічних станів до критеріїв психічного здоров'я зараховують емоційну стійкість; зрілість почуттів згідно віку; самовладання щодо негативних емоцій (найбільш руйнівні з них – страх, гнів, скупість, заздрість); вільний, природний вияв почуттів та емоцій; здатність радіти; збереження звичного (оптимального) самопочуття. Серед властивостей особистості: оптимізм; зосередженість (відсутність метушливості); врівноваженість; моральність (чесність, справедливість тощо); адекватний рівень домагань; почуття відповідальності; впевненість у собі; вміння звільнитися від потаємних образ; незалежність; почуття гумору; доброзичливість; самоповага; адекватна самооцінка; самоконтроль; воля; енергійність, активність; цілеспрямованість (Березовская, 2010).

Особливе значення серед критеріїв психічного здоров'я особистості надається ступеню її інтегрованості, консолідованості, врівноваженості, а також таким складовим її спрямованості, як духовність (доброта, справедливість тощо); орієнтація на саморозвиток, збагачення своєї особистості. Соціальне здоров'я знаходить відображення у таких характеристиках: адекватне сприйняття соціальної дійсності; інтерес до навколишнього світу; адаптація до фізичного і суспільного середовища; спрямованість на суспільно корисну

справу; культура споживання; альтруїзм; емпатія; відповідальність перед іншими; демократизм у поведінці (Шувалов, 2009).

Найбільш типовими ознаками психічного нездоров'я у сфері психічних процесів найчастіше виділяють: неадекватне сприйняття самого себе, свого Я; нелогічність; зниження когнітивної активності; хаотичність (неорганізованість) мислення; категоричність (стереотипність) мислення; підвищена навіюваність; некритичність мислення. До психічних станів відносять афективну тупість; безпідставну злість; ворожість; підвищену тривожність. Серед властивостей виділяють: залежність від шкідливих звичок; уникнення відповідальності; втрата віри у свої можливості; пасивність («духовне нездоров'я»). У цілому нездорова особистість достатньо дезінтегрована; для неї характерна втрата інтересу, любові до близьких; пасивна життєва позиція. Щодо самоуправління, то вона характеризується неадекватністю самооцінки; послабленим чи, навпаки, невиправдано гіпертрофованим самоконтролем; послабленням волі. Соціальне неблагополуччя особистості виявляється у неадекватному сприйнятті навколишньої дійсності; дезадаптивній поведінці; конфліктності; ворожості; егоцентризмі; прагненні до влади (як самоціль) (Баякіна, 2009).

Ознаками психологічного здоров'я студентів є їхня активність, життєрадісність, спостережливість, адаптованість до умов навчальної діяльності у ЗВО, низька тривожність, емоційна стабільність, здатність сприймати та аналізувати інформацію. Психологічне здоров'я студентів ЗВО залежить від педагогічних та психологічних чинників. До педагогічних чинників можна віднести: умови навчання; умови проживання; організація навчальної діяльності; навчальне навантаження.

Особливо актуально на сьогоднішній день стає проблема збереження психологічного та психічного здоров'я студентів педагогічних університетів. Встановлено, що у багатьох студентів педагогічних ЗВО процес навчання супроводжується емоційною напругою, що сприяє виникненню у них погіршення результатів навчальної діяльності, зниження працездатності, збільшення помилок, зниження показників психічних процесів (пам'яті, мислення, уваги); наприкінці навчального тижня багато студентів відчують розбитість, пригніченість, бажання

заспокоїтися. В окремих випадках такий стан може досягати критичного моменту, включно до втрати самовладання і самоконтролю.

До того ж хронічно несприятливі емоційні стани можуть призводити до закріплення негативних особистісних якостей (дратівливості, тривожності, песимізму і т.д.), що може негативно позначитися на ефективності навчальної діяльності, взаємостосунках студента з викладачами, перешкоджати професійному становленню майбутнього педагога. Як результат, у певній частині студентів процес адаптації до навчання затягується, супроводжується небажаним станом незадоволеності.

Психічне здоров'я студентів педагогічних ЗВО залежить від впливу ряду чинників, що визначають чи його сприятливий стан, чи порушення здоров'я.

У сучасних умовах в Україні склалася критична ситуація зі станом фізичного здоров'я молоді. Майже 90 % дітей, учнів та студентів мають відхилення у здоров'ї, понад 50% – незадовільну фізичну підготовку, низький та нижчий за середній рівень фізичного здоров'я мають 61% молоді у віці 16-19 років, 67,2% – у віці 20-29 років. Тільки протягом останніх п'яти років на 41% збільшилась кількість учнівської та студентської молоді, віднесеної за станом здоров'я до спеціальної медичної групи. Такі особливості фізичного здоров'я сучасної української молоді неодмінно впливають на загальні тенденції стосовно рівня їх психічного здоров'я.

Основні види чинників, що призводять до розвитку дезадаптації студентів під час професійного навчання, а згодом і до емоційного виснаження, що негативно позначається на їх психологічному здоров'ї, які поділяються на групи:

1) чинники, пов'язані з навчальним процесом: велике навчальне навантаження; різка зміна змісту і об'єму матеріалу – одна лекція може мати інформацію в об'ємі п'яти-десяти шкільних уроків; поява нових (у порівнянні зі шкільними) форм і методів викладання (лекції, семінари, колоквиуми, заліки і т.д.); складна мова наукового та лекційного матеріалу – студент може бути невідповідним до сприйняття інформації таким чином; відсутність навичок самостійної роботи; необхідність прискореної обробки інформації в умовах дефіциту часу;

недостатня кількість інформації, її протиріччя, надмірна різноманітність чи монотонність; відсутність підручників; нецікаві підручники; небажання вчитися або усвідомлення неправильного вибору професії; навчання вночі; недостатньо сформовані такі риси особистості, як готовність до навчання, здатність навчатись самостійно, володіти своїми індивідуальними особливостями пізнавальної діяльності; невпевненість у своїх знаннях; переживання про можливі непорозуміння з викладачем; зниження уваги, пам'яті та мислення; погана концентрація уваги; невизначені вимоги щодо оцінювання компетентностей студента.

2) біологічні та фізіологічні чинники: невміння правильно організувати свій режим дня; відсутність раціонального харчування – вживання речовин, які збуджують ЦНС, наприклад, кофеїн та нерегулярний прийом їжі; поганий сон; зниження працездатності та швидка втома.

3) психологічні чинники: відчуття безпорадності, неможливості вирішити проблеми; дратливість, гнів, образливість, страх, напади агресії та афективні стани; поганий настрій, туга, тривога, депресія; втрата впевненості, зниження самооцінки; негативний прогноз виникаючих ситуацій.

4) соціальні чинники: умови життя без батьків (для іногородніх); невміння правильно використовувати обмежені фінансові можливості; проблеми сумісного проживання разом із іншими студентами; конфлікт у навчальній групі; тимчасова ізоляція від спілкування з друзями; відсутність контролю за подіями; проблеми в особистому житті; звичка до паління, вживання алкоголю; порушення соціальних контактів, проблеми у спілкуванні (Березовская, 2010).

Змінити ситуацію можливо лише за активної та свідомої участі молодих людей, в особистісному зростанні і розвитку, у творчій самореалізації та професійному вдосконаленні. У зв'язку з цим питання про формування ставлення до власного здоров'я як до неминущої цінності стає важливим суспільним завданням.

Провівши емпіричне дослідження психічного здоров'я студентів ЗВО за «Методикою самооцінки фізичного, психічного і соціального здоров'я» (за С. С. Степановим), ми з'ясували, що більшість студентів (39 %) оцінюють власне

фізичне здоров'я на середньому рівні, ще третина (35 %) – на низькому і 26 % – на високому. При цьому в студентів педагогічних спеціальностей «педагогічного ЗВО» переважає низький та середній рівень самооцінки власного фізичного здоров'я. Для студентів технічних спеціальностей «непедагогічного ЗВО» найбільшу частку складає середній рівень самооцінки власного фізичного здоров'я, далі – високий та низький.

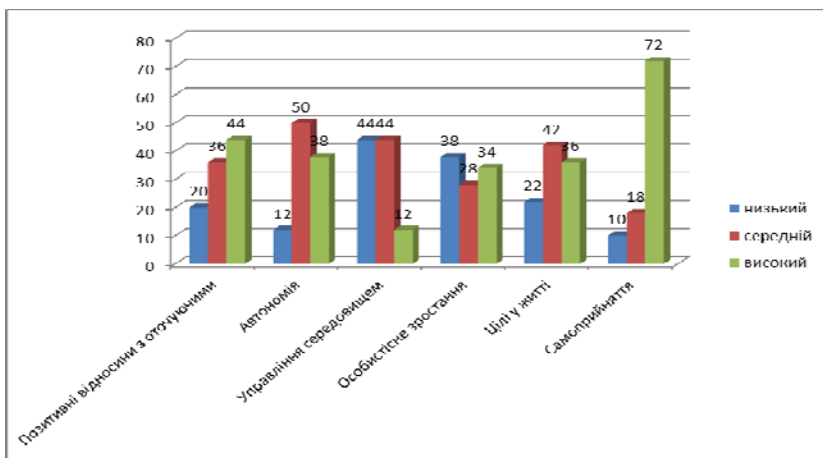
Таким чином, вищий рівень самооцінки фізичного здоров'я у студентів непедагогічного ЗВО у процентному співвідношенні дещо більший, ніж у майбутніх педагогів. Проте насторожує той факт, що 35 % молодих людей оцінюють своє здоров'я як незадовільне.

Щодо свого *психічного здоров'я*, то його студенти оцінюють наступним чином: найбільша кількість досліджуваних студентів оцінюють власне психічне здоров'я на високому рівні, ще 23 % – на середньому і 16 % – на низькому. При цьому як у студентів непедагогічного ЗВО, так і у майбутніх вчителів переважає високий рівень самооцінки власного психічного здоров'я, з переважанням відсотків в останніх.

Схожі результати ми отримали досліджуючи *соціальне здоров'я* студентів ЗВО. Найбільша кількість досліджуваних студентів оцінюють власне соціальне здоров'я на високому рівні, ще 23 % – на середньому і 15 % – на низькому. У майбутніх учителів переважає високий рівень самооцінки власного соціального здоров'я, тоді як середній рівень соціального здоров'я представлений показником у 22 %, а низький – 10 %. При цьому для студентів непедагогічного ЗВО також найбільш характерний високий рівень самооцінки власного соціального здоров'я, хоча ці показники дещо нижчі ніж у студентів-педагогів.

Досліджуючи психологічне благополуччя студентів (методика «Шкала психологічного благополуччя» (за К. Ріфф, адаптація А. М. Абдраязової)), було з'ясовано, що для більшості опитаних студентів-педагогів характерні *позитивні стосунки з оточуючими*. Це говорить про наявність у них близьких, приємних, довірливих відносин із оточуючими, про бажання проявляти турботу про інших людей, здатність до емпатії, любові і близькості, уміння знаходити компроміси у

взаєминах. На середньому рівні цей показник виявляється у більш ніж третини студентів педагогічного ЗВО. Низький рівень позитиву в стосунках із оточуючими виявляє п'ята частина опитаних. Можемо припустити відсутність у них достатньої кількості близьких, довірливих відносин, труднощі в проявах теплоти, відвертості і турботи про інших людей. Високий рівень *автономії* притаманний для більш, ніж третини майбутніх вчителів. Їм властива незалежність, здатність протистояти соціальному тиску у своїх думках і вчинках, а також можливість регулювати власну поведінку і оцінювати себе, виходячи з власних стандартів. Половині опитаних студентів притаманний середній рівень автономії, а ще невеликій частині – низький. Опитані з низькими показниками проявляють заклопотаність

очікуваннями і оцінками інших (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл студентів групи А за показниками психологічного благополуччя (у %)

Невеликому відсотку опитаних студентів педагогічного вишу притаманне відчуття упевненості та компетентності в *управлінні повсякденними справами*, здатність ефективно використовувати різні життєві обставини, уміння самому обирати і створювати умови, що задовольняють особистісні потреби і цінності. Високі показники *особистісного зростання*, які властиві для більш, ніж третини майбутніх педагогів, можуть бути показником процесу їх безперервного саморозвитку.

Середні оцінки за цією шкалою властиві приблизно для третьої частини опитаних студентів-педагогів, а низькі – дещо більшій частині досліджуваних.

Для більш ніж третини досліджуваних студентів педагогічного ЗВО притаманна наявність *цілей* і відчуття свідомості життя. Середні показники за цією шкалою властиві більшості опитаних студентів, а низькі – приблизно п'ятій частині опитаних, тобто можна припустити розмитість їхніх цілей в житті. Високий рівень *самоприйняття* притаманний для переважної частини опитаних, а середній – лише для невеликої частини студентів педагогічного вишу. Для цих опитаних характерна підтримка позитивного ставлення до себе, визнання і ухвалення всього власного особистісного розмаїття, що включає як хороші, так і погані якості, а також позитивна оцінка свого минулого. Низький рівень самоприйняття притаманний лише для десятої частини досліджуваних.

За результатами проведеного нами дослідження можемо зробити наступний висновок, що переважна більшість майбутніх педагогів має достатньо високий рівень психологічного благополуччя, особливо такі показники психологічного благополуччя як самоприйняття. Варто також відмітити, що у такого показника психологічного благополуччя як управління середовищем лише 12 % майбутніх вчителів мають високий рівень. Це свідчить, що більшості майбутнім вчителям властива нездатність справлятися з повсякденними справами, відчуття неможливості зарадити або поліпшити умови свого життя та відчуття безсилля в управлінні навколишнім світом.

Аналізуючи результати дослідження студентів непедагогічного ЗВО, ми виявили, що вони є досить подібними до результатів дослідження попередньої групи, проте в цій групі спостерігаються дещо вищі показники за рядом ознак. Так, для переважної більшості опитаних характерні позитивні *стосунки з оточуючими*. На середньому рівні цей показник виявлений у майже третини досліджуваних. Низький рівень позитиву у стосунках з оточуючими виявляє менше чверті опитаних студентів непедагогічного вишу, що є свідченням відсутності близьких відносин, труднощів у вияві турботи про інших людей. Високий рівень *автономії* властивий 40 % досліджуваних

студентів. Для них характерна можливість регулювати власну поведінку й оцінювати себе, виходячи з власних стандартів. Майже половині опитаних студентів притаманний середній рівень автономії, а ще 14 % – низький. Саме цим досліджуваним притаманна орієнтація на думку інших людей при ухваленні важливих рішень, нездатність протистояти соціальному тиску в думках і вчинках (рис. 2).

Високі значення *управління середовищем* властиві лише для 16 % опитаних. Середні показники за даною шкалою мають 44 % досліджуваних. Дещо менша кількість досліджуваних має низькі значення за цією шкалою. Високі показники *особистісного зростання*, які притаманні 38 % досліджуваних, можуть бути свідченням процесу їхнього безперервного саморозвитку. Середні оцінки за цією шкалою характерні для третини опитаних. Низькі значення притаманні 32 % досліджуваних.

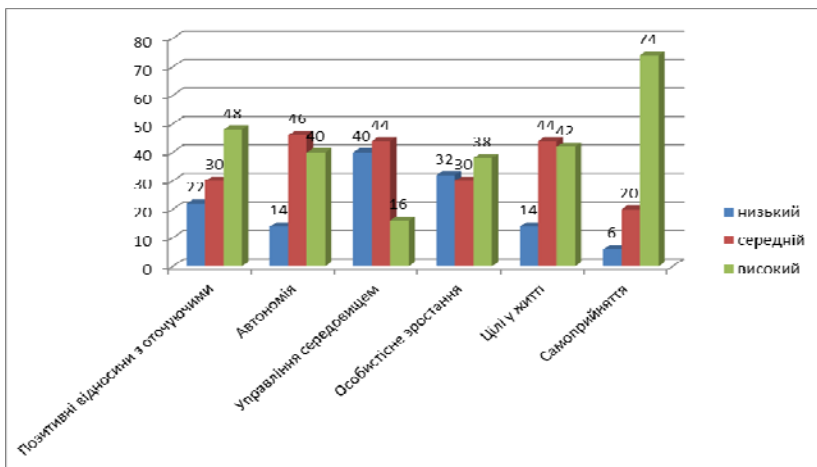

Рис. 2. Розподіл студентів групи Б за показниками психологічного благополуччя (у %)

Для 42 % досліджуваних властиві наявність *цілей* і відчуття свідомості *життя*, присутність переконань, що додають життю осмисленість. Середні показники притаманні більшості опитаних студентів непедагогічного ЗВО – 44 %. Низькі значення за даною шкалою характерні для 14 % опитаних. Їм притаманна відсутність відчуття, що сьогодення і минуле

осмислене. Високий рівень *самоприйняття* притаманний для переважної частини опитаних, а середній – для 20 % студентів. Низький рівень самоприйняття характерний лише для 6 % досліджуваних. Можемо говорити, що їм властива стурбованість деякими рисами власної особистості, неприйняття себе та бажання бути іншими, а не такими, якими є насправді.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року, схвалена урядом в кінці 2017 року, спрямована на підвищення рівня обізнаності щодо психічного здоров'я у суспільстві та подолання стигматизації передбачається за рахунок співпраці МОЗ із громадськістю та засобами масової інформації щодо ролі психічного здоров'я у громадському здоров'ї, активного обговорення на суспільному рівні зазначених питань, розвитку просвітницьких ресурсів, виконання просвітницьких програм та програм подолання стигми на національному та регіональному рівні.

Розвиток системи популяризації психічного здоров'я та профілактики психічних розладів планується за рахунок проведення заходів, що спрямовані на зміцнення інституту сім'ї, підвищення психологічної компетентності педагогів.

Тому в закладах вищої освіти педагогічного спрямування слід надалі посилити систему фахової підготовки на засадах психогієни, шляхом діагностування нозологічного стану та впровадження профілактичних і реабілітаційних заходів. Збільшення частки дисциплін психологічного циклу у системі вищої освіти стане підґрунтям формування здорового мікроклімату в освітньому середовищі, що сприятиме поліпшенню психічного здоров'я студентської молоді.

Список використаних джерел

- Баякина О. А. Соотношение понятий психического и психологического здоровья личности / О. А. Баякина // Известия Самарского научного центра Российской академии наук. – 2009. – Т. 11, 4 (5). – С. 1195–1200.
- Березовская Р. А. Концепция психологии отношений личности и её методологическая значимость для развития психологии здоровья / Р. А. Березовская // Актуальные вопросы теории и практики психологии отношений: материалы всерос. науч.-практ. конф., Екатеринбург, 24-27 мая 2010 г. / Урал. гос. пед.

ун-т ; науч. ред. С. А. Минюрова, С. В. Духновский. – Екатеринбург, 2010. – С. 36–39.

Галецька І. Загальна характеристика структури психологічного здоров'я / І. Галецька // Психологічні перспективи. – Вип. 13. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Л. Українки, 2009. – С. 47–54.

Фролова Ю.Г. Психология общественного здоровья: проблемное поле и методологические основания исследований / Ю. Г. Фролова // Философия и социальные науки. – 2010. – № 3. – С. 50–54.

Шувалов А.В. Психологическое здоровье человека / А. В. Шувалов // Вестник ПСТГУ. – Серия IV: Психология. Педагогика. – 2009. – Вып. 4. – С. 87–101.

References

Baiakina, O.A. (2009). Sootnoshenie poniatii psikhicheskogo i psikhologicheskogo zdorovia lichnosti [Correlation of the concepts of mental and psychological health of the personality]. Izvestiia Samarskogo nauchnogo tsentra Rossiiskoi akademii nauk [News of the Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences], 11 (5), 1195–1200 [in Russian].

Berezovskaia, R.A. (2010). Kontseptsiiia psikhologii otnoshenii lichnosti i ee metodologicheskaia znachimost dlia razvitiia psikhologii zdorovia [The conception of the psychology of personality relations and its methodological significance for the development of the psychology of health]. Aktualnye voprosy teorii i praktiki psikhologii otnoshenii: materialy vserossiiskoi nauchno-prakticheskoi konferentsii [Actual issues of theory and practice of psychology of relations: materials of all-Russian scientific-practical conference], 36–39 [in Russian].

Haletska, I. (2009). Zahalna kharakterystyka struktury psikhologichnoho zdorovia [The general characteristic of the psychological health structure]. Psykhologichni perspektyvy [Psychological Perspectives], 13, 47–54 [in Ukrainian].

Frolova, Y.G. (2010). Psikhologiiia obshchestvennogo zdorovia: problemnoe pole i metodologicheskie osnovaniia issledovaniia [The psychology of public health: the problem field and the methodological foundations of research]. Filosofiia i sotsialnye nauki [Philosophy and Social Sciences], 3, 50–54 [in Russian].

Shuvalov, A.V. (2009). Psikhologicheskoe zdorove cheloveka [Psychological health of a person]. Vestnik PSTGU [PSTGU Bulletin], IV (4), 87–101 [in Russian].

L. Peretiakko, M. Teslenko

RESEARCH OF THE PECULIARITIES OF STUDENTS' MENTAL HEALTH IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF DIFFERENT ORIENTATION

The article presents the results of theoretical analysis of the mental health problem. The authors indicate that the mental health problem has recently become particularly topical due to the studies of personal disharmonies, discussion about norms and deviations in mental health, the spread of various psychotherapeutic, psychological and pedagogical practices. In this regard, under higher education institution conditions, psychological health is a very important factor that determines the students' success in learning activities, which contributes to their self-development and non-conflict communication.

Basing on the analysis of scientific literature and available researches, it has been established that today the following criteria of mental health can be distinguished: well-developed reflection, stress resistance, ability to find own resources in difficult situations (I.V. Dubrovina), completeness of emotional and behavioral manifestations of personality (V.S. Khomyk), relying on one's own inner essence (A.E. Sozonov, F. Perls), self-acceptance and ability to cope with one's emotional difficulties without harm to others, «self-objectivity» as a clear idea of one's strengths and weaknesses, the existence of values system, which contains the main purpose and gives meaning to everything that person does (G. Allport).

In the article there have been distinguished the main types of factors that lead to the development of students' disadaptation during vocational training, and subsequently to emotional exhaustion, which negatively affects their psychological health: the factors related to the educational process; biological and physiological factors; psychological factors; social factors.

The results of the empirical research prove that the vast majority of students in the non-pedagogical higher education institution have a higher level of mental health by all components, comparing with students-pedagogues.

Therefore, taking into account the Conception of Mental Health Care Development in Ukraine for the period up to 2030, approved by the Government in the end of 2017, it would be worthwhile to increase the part of psychological disciplines in higher education institutions in order to create a healthy microclimate in the educational environment, which will contribute to improvement of student youth mental health.

Key words: *mental health, student youth, educational activity, personality.*

Надійшла до редакції 17.05.2018 р.